

ART i DROGUES

13 de novembre de 2025

Ana Isabel Ibar Fañanás

Subdirecció General d'Addiccions,

VIH, ITS i Hepatitis Víriques

Organitza:

8è CONGRÉS CATALÀ
DE SALUT MENTAL

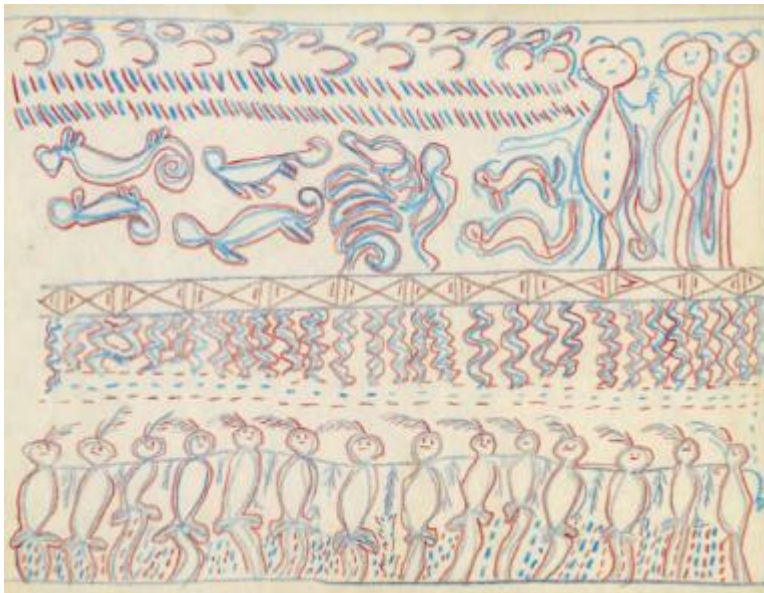
Generalitat
de Catalunya

L'art i les drogues

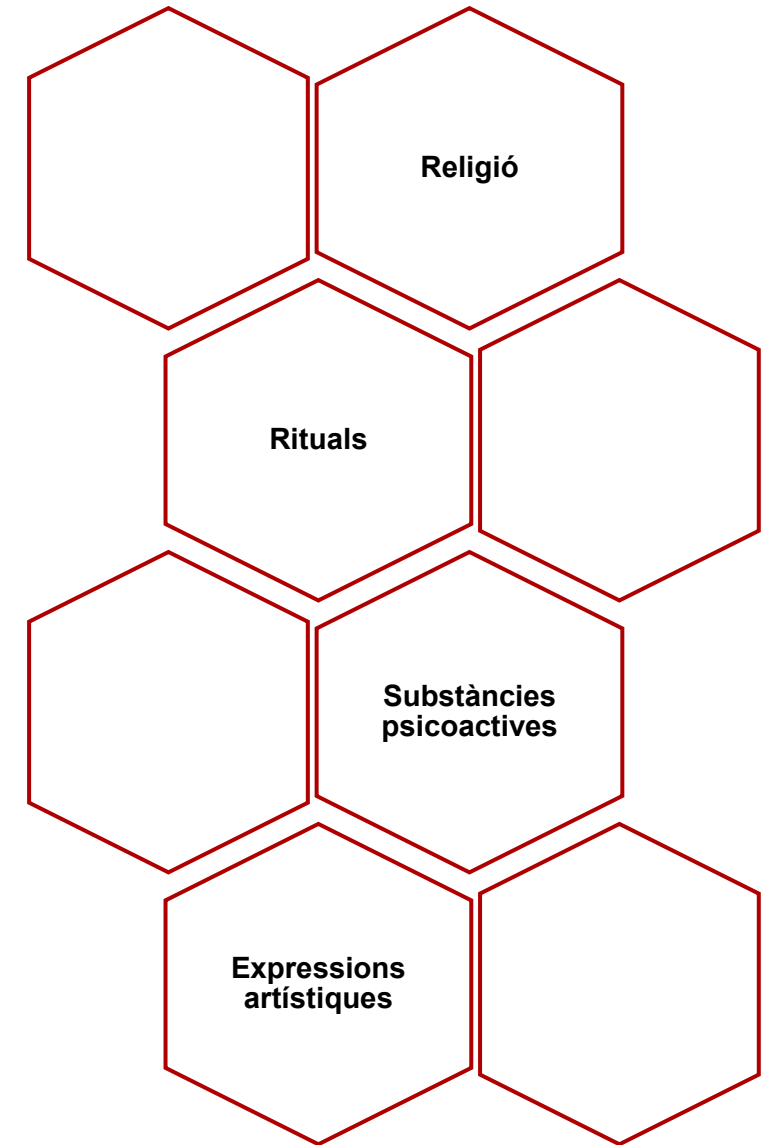
Xamans de l'Àsia i Amèrica

Ús de plantes com l'ayahuasca, el peyote o els bolets psicodèlics per a visions que després es plasmaven en petroglifs, màscares i pintures tribals.

Aquestes pràctiques continuen en algunes comunitats indígenes

Representació de les visions dels Tukano (Colòmbia) en rituals amb ayahuasca

L'art i les drogues

Creativitat

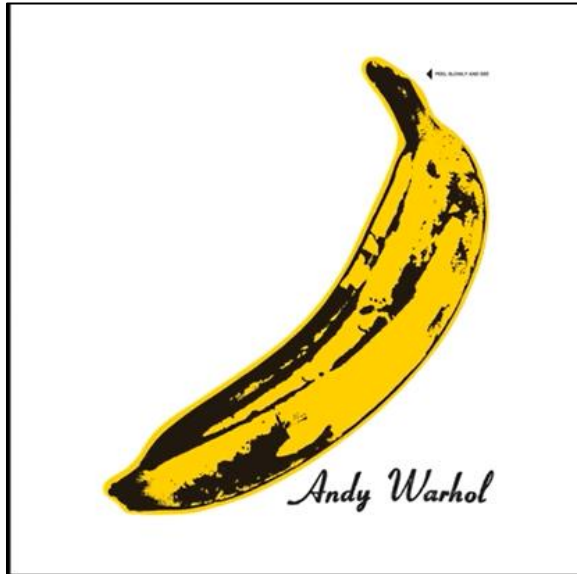
- **Impressionisme**
- **Surrealisme:** vinculat a estats alterats de la consciència.
- **Moviment beat**
- **Moviment punk**
- **Pop Art**
- ...

Representació de les visions dels Tukano (Colòmbia) en rituals amb ayahuasca

L'art i les drogues

A la música

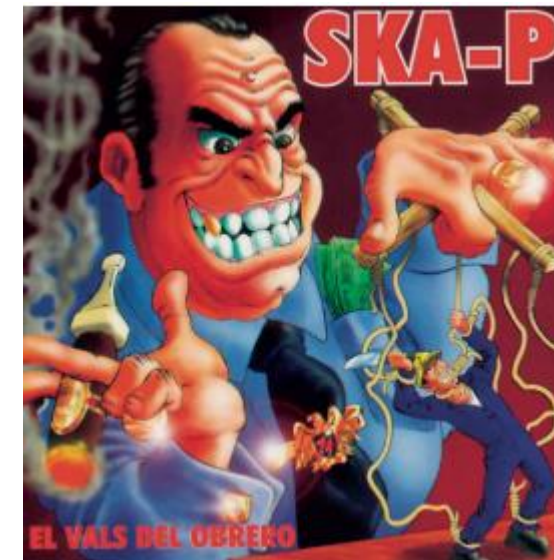

Heroine
The velvet underground

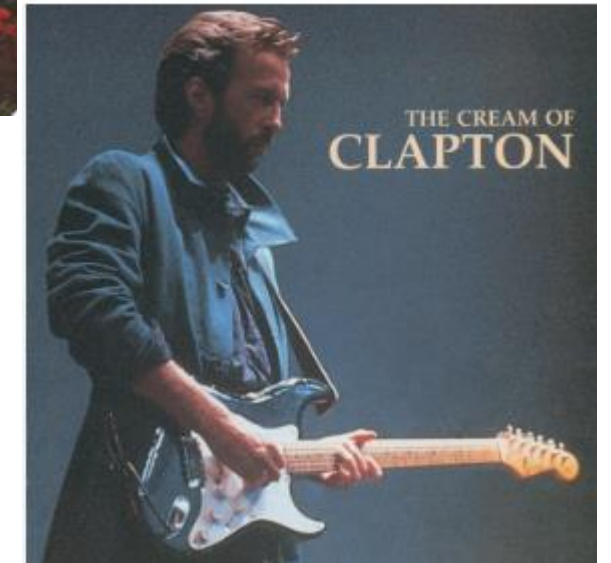
*I don't know just where I'm going
But I'm gonna try for the
kingdom, if I can
'Cause it makes me feel like I'm
a man
When I put a spike into my vein
And I'll tell you things aren't quite
the same
When I'm rushing on my run
And I feel just like Jesus' son
And I guess that I just don't
know*

Lucy in the sky with diamonds
The Beatles

Cannabis
Ska-P

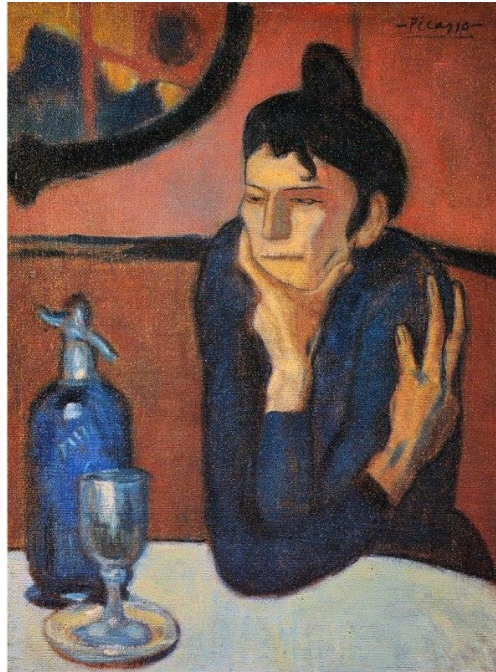

Cocaine
Eric Clapton

Representació de les visions dels Tukano (Colòmbia) en rituals amb ayahuasca

L'art i les drogues

A la pintura

La bevedora d'absenta, Picasso (1901)

El triunfo de Baco (Los Borrachos) e Velázquez (1629)

Dustheads de Basquiat 1981)

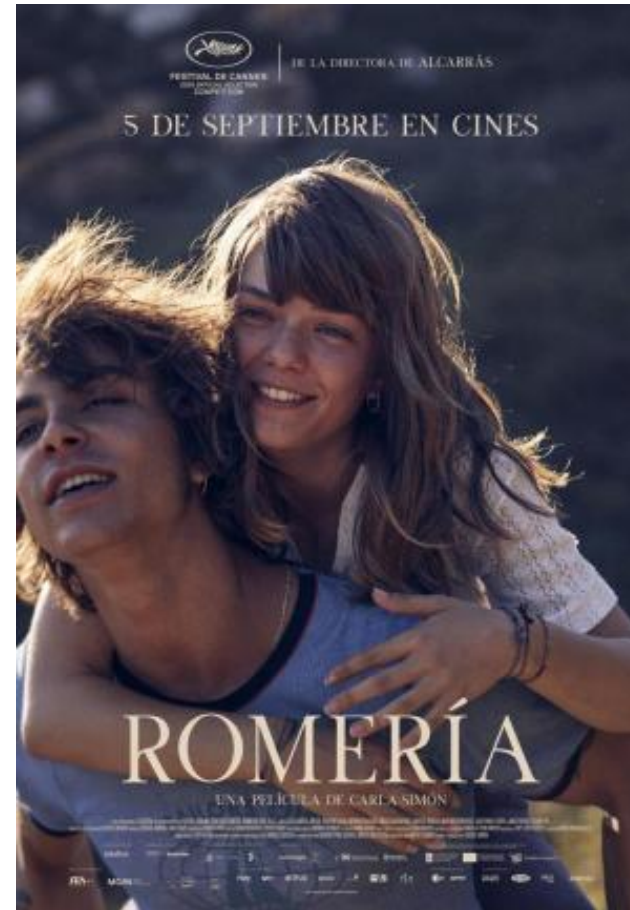
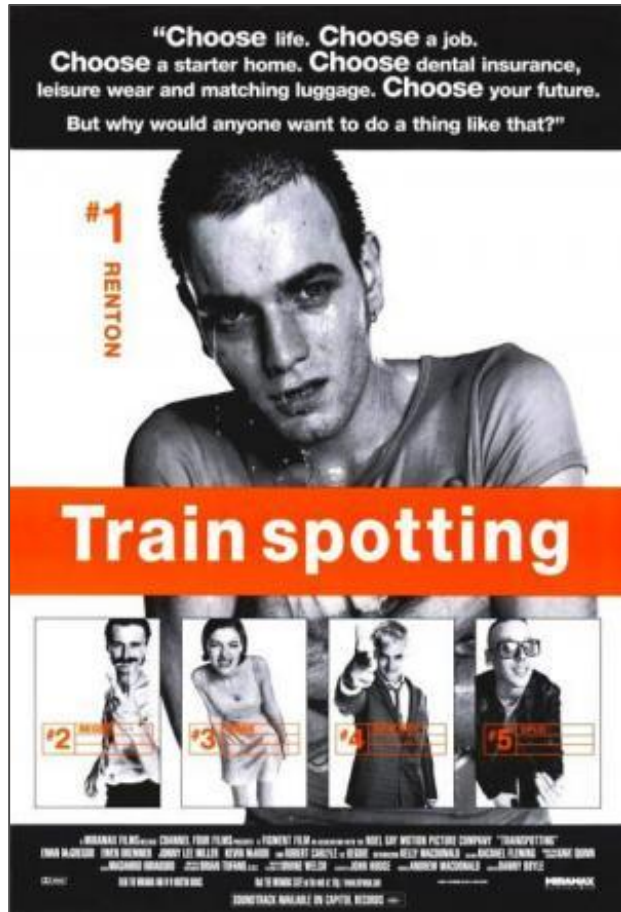
A 'Periodic Table of Drug' by Daniel Allen Cohen, where elements are represented by drug names and their chemical symbols. The table is arranged in a grid that follows the general shape of the periodic table.

188.269 88.1 102 Dm DMT					46.07 80.1 26 Al Alcohol	
211.257 7.43 114 Pe Psycho	308.76 41.9 136 Xa Xanax	135.20622 30.93 74 Ad Adderall		250.3 69.09 133 Qu Quaalude	162.23 31.4 88 Ni Nicotine	
284.25 30.9 150 Mu Mushrooms	315.364 6.71 144 Ox Oxycotin	149.2337 3.91 82 Cm Crystal Meth	260.13 11.31 132 2c 2C-B	299.364 7.97 160 Cd Codeine	194.19 7.99 98 Ca Caffeine	
323.43 11.02 174 Ac Acid	369.41 3.91 196 He Heroin	193.25 17.20 158 Ec Ecstasy	243.387 31.00 134 Pc PCP	474.576 0.96 172 Vi Viagra	237.1 311.5 243 Ke Ketamine	342.2965 111.99 182 Su Sugar

serie *Periodic Table of Drug* de Daniel Allen Cohen

L'art i les drogues

Al cinema

L'art i les drogues

Al teatre

Caramel neix del desig d'intentar entendre les diverses maneres de relacionar-se amb el consum de substàncies i els seus efectes.

Després de dos anys d'investigació, trobades i converses amb persones i institucions vinculades al tema, se'ns fa evident que no és possible retre compte en una sola obra de les múltiples qüestions que es despleguen en anar observant el complex món del consum.

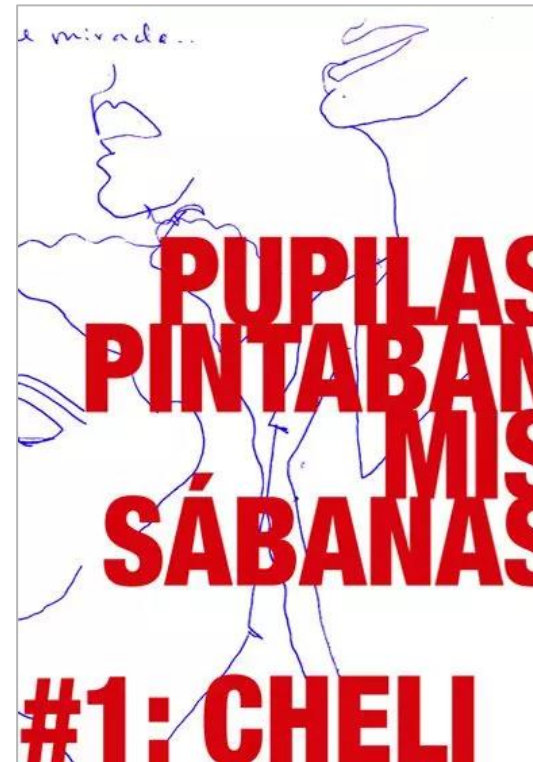
En un extrem, la mirada moralista i estigmatitzadora marcada per l'arbitrarietat d'allò que avui dia és legal i del que no. A l'altre, la romantització del consum com a opció reactiva davant del judici hegemònic.

Però què està passant? Quina és la qüestió? Com pot, una mateixa cosa, ser alhora alliberament i presó? Una eina de control del sistema i una acció de rebel·lia antisistema.

Queda clar que en els casos de consum problemàtic, el problema no són les substàncies, sinó la relació que s'hi estableix. I que aquesta relació estarà determinada per la combinació de diversos factors com la classe, el gènere o la ferida provocada per un trauma.

Amb tot, si parlem de drogues, l'estigma acostuma a aparèixer a l'instant. És fàcil carregar la culpa al que és prohibit. Però així que mirem la llista de fàrmacs permesos, miraculosament l'estigma desapareix. Som a la banda del bé. La llei del negoci, com un animal, marcant el territori.

Però què passa si, en lloc de posar el focus en la substància, observem la veritable zona de perill: la compulsió? Totes les accions que

Obres escrites pel metge Erik Forsberg en base a la seva experiència amb persones que consumien heroïna als anys 80 a Barcelona

Pla de Drogues i Addiccions Comportamentals

4 Línies estratègiques

15 Àrees temàtiques

27 Objectius específics

106 Accions

361 Activitats

Més de 600 Productes

41 Productes destacats

11 Indicadors clau d'impacte

1. **Incrementar l'edat d'inici** del consum de drogues i dels comportaments susceptibles de generar addicció.
2. **Disminuir la prevalença** del consum de drogues, tant les socialment integrades com les que no ho estan, així com del joc patològic i sobre usos d'internet.
3. **Reduir la morbiditat, la discapacitat i la mortalitat** derivades de l'ús de drogues, el joc, les apostes i internet.
4. **Disminuir les situacions** personals, familiars i socials **no desitjades** relacionades amb drogues i addiccions comportamentals (conflictivitat, violència, exclusió, etc.).
5. **Reduir els riscos i els efectes adversos** per a les persones i la comunitat, relacionats amb el consum de drogues, el joc, les apostes i els usos d'internet d'altri

Línia 1

CONSTRUCCIÓ DE COMUNITATS EDUCADORES I RESILIENTS ENFRONT DE LES DAC

ÀREA RELLEVANT 1.3.

Les comunitats guaridores i resilents

Objectiu 1.3.1.

Potenciar la cultura i la tradició com a factor protector de les DAC.

Acció. 1.

Promoure la cultura com a eina estructural de promoció de la salut i de prevenció dels problemes relacionats amb el consum d'alcohol i/o altres drogues i de les Addiccions comportamentals.

L'art com a estratègia preventiva de les addiccions

Evidència

- ✓ Cal més evidència específica.
- ✓ Hi ha evidència de l'efectivitat preventiva dels programes participatius artístics en joves

L'art com a estratègia preventiva de les addiccions

Àmbit internacional

The screenshot shows the EUDA (European Union Drugs Agency) website. The main heading is "Xchange prevention registry". Below it, there is a section "About the Xchange prevention registry" which describes it as an online registry of thoroughly evaluated prevention interventions. It includes a search bar and filters for age group, setting, outcomes, risk factor, country, and Xchange rating. A table lists three programs:

Programme title	Date added	European countries where evaluated	Xchange rating
1, 2, 3. Emoció - Socio-Emotional Learning (SEL) programme in elementary schools	12.11.2024	Spain	Possibly beneficial
The Icelandic Prevention Model (IPM): application of environmental prevention principles based on a systematic local assessment of risk and protective factors	12.11.2024	Iceland, Lithuania, Spain	Additional studies recommended
Unplugged - a Comprehensive Social Influence	12.11.2024	Austria, Belgium,	Beneficial

A l'àmbit de prevenció comptem amb el banc de bones pràctiques Xchange de l'EUDA.

De moment, hi ha poques iniciatives internacionals reconegudes

The cover of the "DARTOUT" report features the title in large red letters, followed by the subtitle "Digital ART Therapy Tools to Overcome Addiction United Together". It includes logos for APFO, CEIS Formazione, and monar. The date "29 December 2023" and "FINAL REPORT" are prominently displayed. The authors are listed as Michal Budniakiewicz, Krzysztof Szadajko and Athena Vlahel.

L'art com a estratègia preventiva de les addiccions

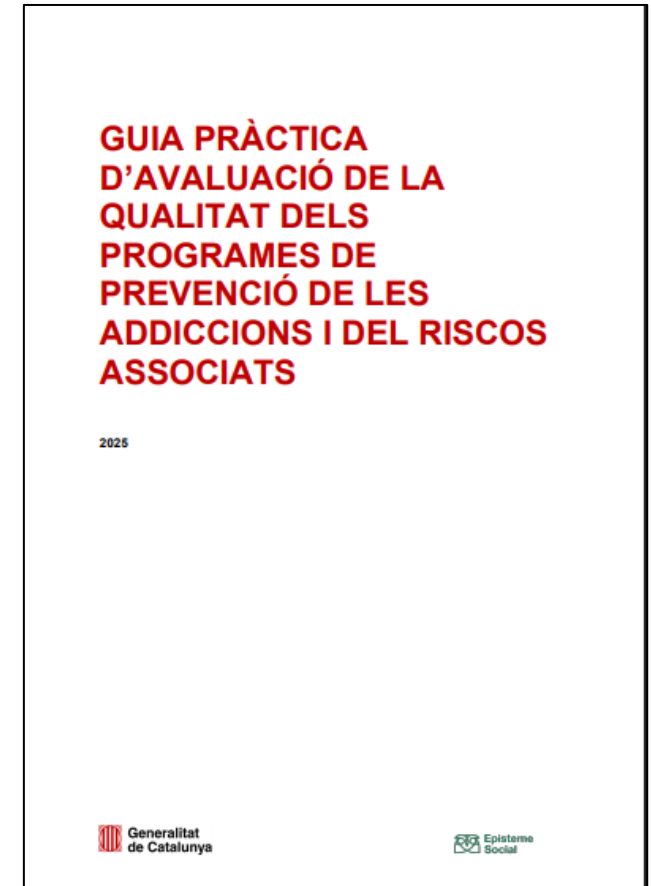
Àmbit Catalunya

A l'àmbit de prevenció, estem treballant en el sistema de suport a la Qualitat de Catalunya.

81 estàndards i 256 elements de mesura, alineats amb la UNODC i la EMCDDA.

S'han establert criteris de prioritització i elements de mesura per cada EQ (50 comuns i 31 específics) que ens permet:

- Conèixer l'impacte de la nostra tasca en prevenció.
- Identificar punts de millora
- Construir evidència de forma conjunta
- Optimitzar la gestió dels recursos (personals, emocionals, econòmics....)
- Rendir comptes i ser transparents amb la ciutadania

L'art com a estratègia preventiva de les addiccions

Accions a Catalunya

A l'àmbit de prevenció, es desenvolupen alguns programes preventius que fan servir el teatre com a proposta.

L'art en el procés de recuperació d'una addicció

Evidència

- ✓ Cal més evidència específica i més robusta
- ✓ Les intervencions artístiques són complementàries als programes de recuperació.

> [Front Psychiatry](#). 2025 Jan 6;15:1458063. doi: 10.3389/fpsy.2024.1458063. eCollection 2024.

Art therapy's engagement of brain networks for enduring recovery from addiction

Patricia Quinn ¹

 NIH Public Access
Author Manuscript
J Addict Nurs. Author manuscript; available in PMC 2014 December 17.

Published in final edited form as:
J Addict Nurs. 2014 October ; 25(4): 190–196. doi:10.1097/JAN.000000000000048.

The Use of Art and Music Therapy in Substance Abuse Treatment Programs

Lydia Aletraris, PhD*,
University of Georgia

Maria Paino, PhD,
Oakland University

Mary Bond Edmond, PhD,
University of Georgia

Paul M. Roman, PhD, and
University of Georgia

Brian E. Bride, PhD, MSW, MPH
Georgia State University

NIH-PA Author Manuscript

Arteterapia en las drogodependencias

Pilar ORGILLÉS¹
pilarorgilles@gmail.com

Enviado: 19/02/2011
Aceptado: 12/10/2011

RESUMEN

Las aportaciones del arteterapia dentro de los equipos multidisciplinares de atención a las drogodependencias hace que cada vez con más frecuencia las instituciones dedicadas a este tipo de atención cuenten con esta disciplina como un recurso más dentro de sus programas de intervención.

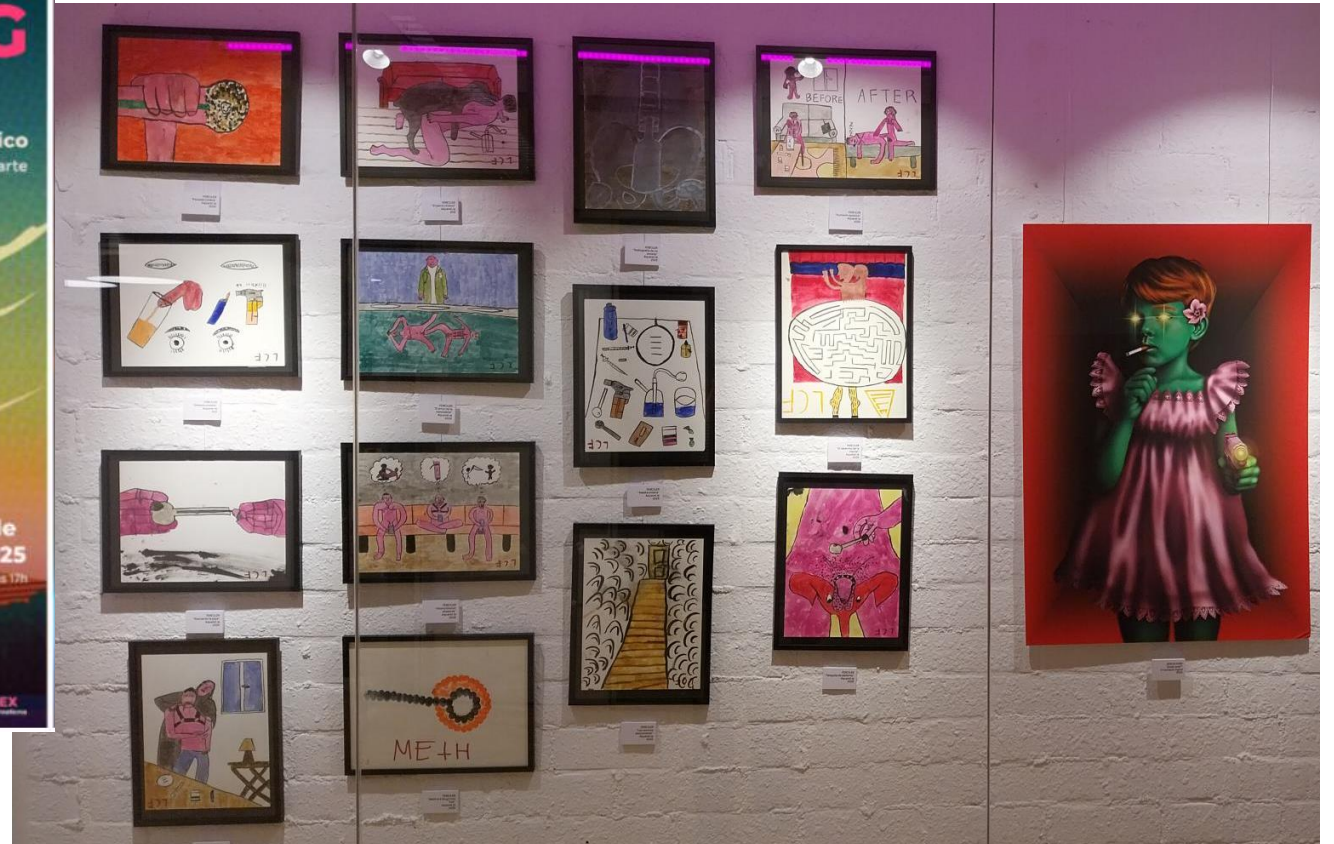
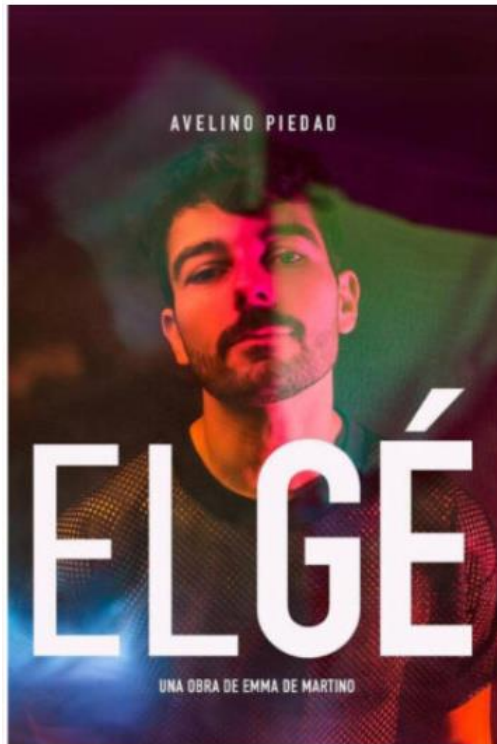
Los buenos resultados de nuestro trabajo y la preparación de nuestros profesionales aumentan día a día la confianza en el arteterapia como método psicoterapéutico basado en la utilización de los diferentes lenguajes artísticos

Palabras clave: Arteterapia, Drogodependencias, método, creatividad, identidad.

L'art com a eina de sensibilització i acció comunitària

Accions a Catalunya

✓ Chemsex

L'art com a eina de sensibilització i acció comunitària

Accions a Catalunya

✓ Metzineres al MACBA

12 obres fetes per les Metzineres van estar exposades al Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) durant tot el dia.

“Expressava les nostres diferents maneres d’imaginar un Raval possible i utòpic, en el qual les nostres existències no es vegin contínuament qüestionades i criminalitzades com fins ara”.

L'art com a eina de sensibilització i acció comunitària

Accions a Catalunya

✓ Persianes amb ànima

Projecte comunitari de creació artística col·laborativa que promou la inclusió social i laboral de dones en situació de vulnerabilitat social.

“Relats que creen teixit social”

“Obrim persianes a la inclusió social, tanquem portes a l'estigma!”

GRUP ATRA

ÀMBIT PREVENCIÓ

L'art com a eina de sensibilització i acció comunitària

Accions a Catalunya

✓ La saleta de la Panera

Aliança d'un servei d'atenció a necessitats bàsiques (Menjador social) amb l'escola d'art municipal Leandre Cristòfol (EAM) i el Centre d'art La Panera

Objectiu: desestigmatitzar i apoderar les persones que utilitzen el Menjador Social a través de diferents actuacions artístiques, a

Projectes desenvolupats des de 2016:

1a. Desvelant Migrants.

Artista: Edgar dos Santos

2a. Taller mobiliari nòmada disseny i construcció col·lectiva de mobiliari.

Artista: Col·lectiu Makea tu vida

3a. Repostalejant la Seu Vella.

Artista: Edgar dos Santos

4a. Criss-Crossing #Lleida

Artista: Jordi Lafon

5a. Taller ARTS COMING & Games&Body

Artista: Gelen Geleton

6è Taller Vida Activa

Artista: Jordi Mitjà.

7è. la Liberis Artium Universitas

Artista: Isidro López-Aparicio

8è. EX NUNC; Què necessita una ciutat per ser justa?

Artista: Adriana Comparetto

9è. Diccionari Nu

Artista: Mireia Sallarès

10è Democràcia

taller "Auto-representación"

Actes solidaris

Alumnes del Conservatori Superior Liceu posen música a l'acte en memòria de les persones sense llar d'Arrels Fundació

27/10/2023

La Fundació del Conservatori Liceu,
Àmbit Prevenció,
BarcelonActua,
Càritas,
ABD (CAS Baluard i UTE Primer la Llar),
Dit i Fet,
l'associació de Dones Marroquines,
el Gimnàs Social Sant Pau,
el menjador solidari Gregal,
Heura,
l'Hospital de Campanya Santa Anna,
Lloc de la Dona,
Metzineres,
Projecte Sostre,
Salut Sense Sostre,
la fundació Sant Pere Claver,
Santa Lluïsa de Marillac,
Sant Joan de Déu
Suara.

Conclusions

- Tenir en compte les intervencions de les diferents modalitats artístiques que es **basen en l'evidència** que han estat **adaptades a la realitat local**
- Tenir en compte els **estàndards de qualitat** en els programes preventius
- **Avaluar** els programes i actuacions
- Fer servir les arts com a **element complementari** en els programes de recuperació de les addiccions
- Formen part de les **accions comunitàries**

“L’art és el lloc on expressar-se de forma lliure”

Shuarma de Elefantes

Generalitat de Catalunya

Departament de Salut

www.gencat.cat

aibarf@gencat.cat